

Uzoqov Sanjarbek Noraliyevich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Bologiya turlariy buyncha 1-bosqich talabasi

+998906668506 noralicorierov@gmail.com

Shomurotov Ulugbek Melikboboyevich

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

o'qituvchi u.shomurotov@dpi.uz

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotda "sezgi" va "shaxs" tushunchalari psixologik nuqtai nazardan o'rganiladi. Boshqa tomondan, shaxs — insonning unikal xususiyatlari, qadriyatlari, xulq-atvori va ijtimoiy roli bilan bog'liq majmua sifatida qaraladi. Shaxsiyati shakllanishida o'z tajribalarimiz, atrof-muhit, ijtimoiy aloqalar va madaniyat muhim rol o'ynaydi. Bu tadqiqotda sezgi va shaxs o'rtasidagi simbioz o'rganiladi: shaxsning sezgi qobiliyati uning qaror qabul qilish faoliyatida qanday ahamiyatga ega va shaxsiyat omillari sezgi jarayonlariga qanday ta'sir ko'rsatadi. Natijalar, shaxsning hozirgi zamon hayotida qanday muhimligini va sezgi orqali o'zini anglash imkoniyatlarini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Eshitish sezgilari, intuitiv, hissiyotlar, tajribalar, noaniqlik, adaptivlik, individual, xulq-atvor, kimlik, aql-zakovat,

Абстрактный: В данном исследовании понятия «интуиция» и «личность» изучаются с психологической точки зрения. С другой стороны, личность рассматривается как комплекс уникальных характеристик, ценностей, поведения и социальной роли человека. Наш собственный опыт, окружающая среда, социальные отношения и культура играют важную роль в формировании личности. Это исследование исследует симбиоз между интуицией и личностью: насколько интуиция человека важна для его деятельности по принятию решений и как личностные факторы влияют на процессы интуиции. Результаты показывают значимость

личности в современной жизни и возможности самосознания через органы чувств.

Ключевые слова: Слуховые чувства. интуитивный, чувства, опыт, неуверенность, адаптивность, индивидуум, поведение, личность, интеллект,

***Abstract:** In this study, the concepts of "intuition" and "personality" are studied from a psychological perspective. On the other hand, personality is considered as a complex of unique characteristics, values, behavior and social role of a person. Our own experiences, environment, social relations and culture play an important role in the formation of personality. This research explores the symbiosis between intuition and personality: how a person's intuition is important to their decision-making activities and how personality factors influence intuition processes. The results show the importance of the individual in modern life and the possibilities of self-awareness through the senses.*

***Key words:** Auditory senses. intuitive, feelings, experiences, uncertainty, adaptability, individual, behavior, identity, intelligence,*

KIRISH

Sezgi va shaxs — bu psixologiyadagi muhim tushunchalardir. Sezgi, odatda, insonning o'zini va atrofidagi dunyoni qanday his qilishi hamda his-tuyg'ulari orqali dunyoni qabul qilishi bilan bog'liq. Insonning sezgisi, muayyan vaziyatlarni his qilish, xatti-harakatlarini belgilash va qarorlar qabul qilishda muhim rol o'ynaydi.

Shaxs esa, individning o'ziga xos xususiyatlari, xulq-atvori, qiziqishlari, qadriyatlari va boshqa ko'plab omillaridan iborat majmuedir. Har bir insonning shaxsiyati uning hayotdagi tajribalari, atrof-muhit bilan o'zaro aloqalari va ichki dunyosi bilan bog'liq holda shakllanadi.

Sezgi va shaxs bir-birini to'ldiradi, chunki insonning shaxsiyati uning his-tuyg'ularini qanday qabul qilishida va o'zida sezgi qobiliyatini qanday rivojlantirishida aks etadi. Psixologiyada bu tushunchalar ko'plab nazariyalar va modellar orqali o'rganiladi va ularning bir-biriga ta'siri insonning ongli va ongsiz jarayonlarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Sezgi va shaxs — bu psixologiyadagi muhim tushunchalardir. Sezgi, odatda, insonning o'zini va atrofidagi dunyoni qanday his qilishi hamda his-tuyg'ulari orqali dunyoni qabul qilishi bilan bog'liq. Insonning sezgisi, muayyan vaziyatlarni his qilish, xatti-harakatlarini belgilash va qarorlar qabul qilishda muhim rol o'ynaydi.

Shaxs esa, individning o'ziga xos xususiyatlari, xulq-atvori, qiziqishlari, qadriyatlari va boshqa ko'plab omillaridan iborat majmuedir. Har bir insonning shaxsiyati uning hayotdagi tajribalari, atrof-muhit bilan o'zaro aloqalari va ichki dunyosi bilan bog'liq holda shakllanadi.

Sezgi va shaxs bir-birini to'ldiradi, chunki insonning shaxsiyati uning his-tuyg'ularini qanday qabul qilishida va o'zida sezgi qobiliyatini qanday rivojlantirishida aks etadi. Psixologiyada bu tushunchalar ko'plab nazariyalar va modellar orqali o'rganiladi va ularning bir-biriga ta'siri insonning ongli va ongsiz jarayonlarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega

Eshitish sezgilari tovushlarni eshitishdan iborat bo'lib, musiqaviy va shovqinli tovushlarni aks ettiradi. Odatda tovushlar oddiy va murakkab turlarga ajratiladi, ularning birinchisi tonli, ikkinchisi esa bir necha tondan tashkil topadi. Tonlardan biri asosiy ton hisoblanib, u tovushning balandigini, kuchini belgilaydi, boshqalari keluvchi tovushlar sanalib, ular obertonlar deyiladi. Musiqa asboblari taralayotgan tovushlarning o'ziga xosligi fan tilida tembr deb ataladi. Hatto nutq tovushlari ham ohangli tovushlar (unli tovushlar) yoki shovqinlardan (undosh tovushlar) tashkil topgan bo'ladi.

Eshitish sezgilari organi quloq bo'lib, tashqi quloqlar suprasi bilan eshituv yo'lidan iborat. O'sha quloqlar nog'ora parda va unga yopishgan uchta suyakcha: bolg'acha, sopdan va uzangidan tashkil topgan. Ichki quloq (quloq labirinti) o'zaro birlashmagan uchta bo'lakdan tuzilgan.

Tashqi quloq havo to'lqinlarini yig'uvchi karnay vazifasini bajaradi. Nog'ora parda va unga yopishgan suyakchalar havo to'lqinlarini ichki quloqqa uzatadi. O'rta quloq maxsus yo'l orqali og'iz va burun bo'shlig'i bilan tutashgan bo'ladi. Ichki quloqlarning yuqori qismi uchta yarim doira kanaldan, o'rta qismi kameradan va pastki qismi chig'anoqdan tashkil topgan.

Ichki quloqlarning uchchala bo'limi endolimfa nomli suyuqlikdan iboratdir. Ichki quloqlarning asosiy qismi chig'anoqdan iborat bo'lib, uning ichida kortiy organ mavjud, u gumbaz shakliga ega bo'lib, asosida membrana joylashgan. Membrana uzunligi qisqarib boruvchi elastik tolalardan iborat bo'lib, ular tarang tortilgan to'rlarga o'xshaydi. Uning yuqori qismida maxsus, tayoqchasimon hujayralar mavjud va ular kortiy dugalari deb yuritiladi. Membrananing tolalari endolimfaga ingichka qo'llari bor maxsus hujayralar yordamida korniy dugalari orqali katta yarim sharlar po'stining bo'lagida joylashgan.

Havo to'lqinlarining harakati tufayli tovush chiqaruvchi jismlar tebranganida eshitish sezgilari hosil bo'ladi. Agar musiqaviy tovushlar havo to'lqinlarining sekin harakatlari natijasida vujudga kelsa, shovqinli tovushlar esa ularning notekis harakatlari natijasida yuzaga keladi. Odamning eshitish organi bir sekunda 16 martadan 20000 martagacha tebranishli tovushlarni qabul qiladi. "intuitiv" so'zi, asosan, odamning ichki hislari va sezgilariga asoslangan bilish jarayonini ifodalaydi. "Intuitiv" so'zi, asosan, odamning ichki hislari va sezgilariga asoslangan bilish jarayonini ifodalaydi. Intuition (intuitiv qobiliyat) ko'pincha tajribaga asoslangan bo'lib, odamning muayyan vaziyatlarda qandaydir qarorlar qabul qilishda yordam beradi.

Hissiyotlar — insonning ichki holati, his-hayajonlari va his-tuyg'ularining kompleksi bo'lib, ularning psixologik, ijtimoiy va fiziologik jihatlari mavjud. Hissiyotlar odamning hayotida muhim rol o'ynaydi va ular turli holatlarda turlicha ifodalanadi. Keling, hissiyotlarning asosiy aspektlarini ko'rib chiqamiz:

Shaxsiy tajribalar — inson hayoti davomida to'plangan hissiyotlar, voqealar va o'zgarishlardan kelib chiqadigan bilim va anglash jarayonidir. Ushbu tajribalar har bir insonning individual rivojlanishida muhim rol o'ynaydi va ularga quyidagi jihatlar orqali ta'sir qiladi:

Noaniqlik va noaniq vaziyatlar inson hayotining ajralmas qismidir. Hayotda ko'plab vaziyatlar bizni noaniqlik bilan to'ldiradi va bu hislar doimo o'zgarib turadi. Noaniqlik hislari quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

Xulq-atvor — bu insonning harakatlari, reaksiyalarini, his-tuyg'ularini va o'zaro aloqalarini anglatadi. Bu tushuncha yosh, muhit, madaniyat, tajribalar, qobiliyatlar va shaxsiy xususiyatlar ta'sirida shakllanadi. Xulq-atvorni tahlil qilish uchun quyidagi asosiy jihatlarni ko'rib chiqish mumkin.

Kimlik - bu insonning o'zini o'zi anglash jarayonida shakllanadigan, shaxsiy xususiyatlarga, tajribalarga, qarashlarga va ijtimoiy aloqalarga asoslangan tushuncha. Kimlik tushunchasi murakkab va ko'p qirrali bo'lib, u o'z ichiga quyidagi asosiy jihatlarni oladi. Aql-zakovat - bu insonning fikrlash qobiliyati, muammolarni hal qilish, tez reteylash va yangi g'oyalarni ishlab chiqish imkoniyatini anglatadi. Buning yordamida odamlar murakkab vaziyatlardan chiqishga, o'z bilimlarini kengaytirishga va hayotiy muammolarni samarali hal qilishga qodir bo'ladila

Ijtimoiy munosabatlar — bu shirkatsiyalarda insonlarning bir-biri bilan o'zaro aloqalari va ta'sirlaridir. Ushbu munosabatlar turli ko'rinishlarda bo'lishi mumkin va inson hayoti, psixologiyasi, muhit va ijtimoiy strukturasi bilan chambarchas bog'liqdir. Ijtimoiy munosabatlar insonlarni yanada kompleks va bir-biriga bog'liq qilishda muhim rol o'ynaydi.

Aql-zakovat - bu insonning fikrlash qobiliyati, muammolarni hal qilish, tez reteylash va yangi g'oyalarni ishlab chiqish imkoniyatini anglatadi. Buning yordamida odamlar murakkab vaziyatlardan chiqishga, o'z bilimlarini kengaytirishga va hayotiy muammolarni samarali hal qilishga qodir bo'ladilar. Aql-zakovat insonning ijodkorligi va analitik fikrlash qobiliyatining asosiy ko'rsatkichidir.

XULOSA

Sezgi — bu insonning atrof-muhitdan kelayotgan ma'lumotlarni qabul qilish, tushunish va baholash qobiliyatidir. Bu jarayon insonning birinchi darajali tajribasi hisoblanadi va u ko'p hollarda shaxsning xulq-atvorini va qarorlarini shakllantiradi. Sezgi va shaxs o'zaro chambarchas bog'liqdir. Sezgilari insonning tajribalarini to'plab, uni shaxs sifatida rivojlantiradi. O'zaro aloqalar va hayotiy voqealar orqali shakllangan shaxsiyati esa, o'z navbatida, insonning sezgi darajasini va uning atrof-muhitga birikishini belgilaydi. Shunday qilib, sezgi va

shaxs bir-birini to'ldiradigan, inson hayotida muhim o'rin tutadigan ikki asosiy unsurdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. E.G'oziyev "Umumiy psixologiya" Psixologiya mutaxassisligi uchun o'quv qo'llanma (Toshkent - "Universitet" – 2002)24-25 sahifa
2. P.I.Ivanov «O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati» nashriyoti, 2008 386-387 sahifa
3. Sh.A.Do'stmuhammedova, Z.T.Nishonova,P.S.Ergashev, U.G'.Rahimova "Tortinchoqlik: hayotiy savollarga ilmiy- amaliy javoblar (Toshkent 2013) 99-100 sahifa
4. Melikboboyevich, S. U. (2024). BOLALARNING PSIXIK RIVOJLANISHIGA O 'YINCHOQLARNING TA'SIRI. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 2(2), 172-179.
5. MELIKBOBOYEVICH, S. U., QIZI, O. R. Z. S., & QIZI, Q. K. A. (2024). INSONIY MUOMALA VA MULOQOTNING PSIXOLOGIK VOSITALARI. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 2(2), 180-188.
6. Melikboboyevich, S. U. (2024). MEASURES TO PREVENT AGGRESSIVE ATTITUDES BY THE TEACHER TO THE STUDENT FOR LATING TO THE LESSONS. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 2(2), 127-134.
7. Abdulkarimovich, T. Y. L., Melikboboyevich, S. U., & Isokovich, U. F. (2024). Xotira haqidagi qarashlar va xotirani rivojlantirish. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 2(2), 109-117.
8. Melikboboyevich, S. U., & Yusufaliyevna, H. S. (2024). EDUCATOR'S SKILL IN ELIMINATING AGGRESSIVE SITUATIONS OF CHILDREN RAISED IN PRESCHOOL EDUCATION ORGANIZATION. *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 1(6), 611-616.
9. Melikboboyevich, S. U. (2024). CHANGES IN STUDENTS'MENTAL STATUS DURING MASTERING THEORETICAL AND PRACTICAL

TRAINING (IN THE EXAMPLE OF AGGRESSION). *SAMARALI TA'LIM VA BARQAROR INNOVATSIYALAR JURNALI*, 2(2), 142-148.

10. Melikboboyevich, S. U., Xudayar o'g'li, M. A., & Dilshod Abdimo'min o'g, M. (2024). SPORTCHILARDA HISSIY-IRODAVIY SIFATLARNI RIVOJLANTIRISH. *NAZARIY VA AMALIY FANLARDAGI USTUVOR ISLOHOTLAR VA ZAMONAVIY TA'LIMNING INNOVATSION YO'NALISHLARI*, 1(2), 72-84.

11. Melikboboyevich, S. U. (2024). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR FAOLIYATNING PSIXOLOGIK TAHLILI. *NAZARIY VA AMALIY FANLARDAGI USTUVOR ISLOHOTLAR VA ZAMONAVIY TA'LIMNING INNOVATSION YO'NALISHLARI*, 1(2), 93-103.

12. Melikboboyevich, S. U. (2024). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA O 'YIN FAOLIYATINING XUSUSIYATLARI. BOLA HAYOTIDA O 'YINNING AHAMIYATI. *NAZARIY VA AMALIY FANLARDAGI USTUVOR ISLOHOTLAR VA ZAMONAVIY TA'LIMNING INNOVATSION YO'NALISHLARI*, 1(2), 85-92.